peiliai-pjautuvėliai, smeigtukas trikampe galvute (kapas Nr. 16). Keliuose kapuose aptiktos smulkios lygiu paviršiumi puodų šukės (kapai Nr. 5, 7, 13, 16). Iš atsitiktinių dirbinių paminėtini ratelinis ir kryžinis smeigtukai, įvijinė apyrankė.

Kapinyno pakraštyje rastos degėsių pilnos duobės galėtų būti siejamos su mirusiųjų pagerbimo apeigomis. Jos - 210x180 cm, 100x45 cm dydžio ovalo ir stačiakampio formos, užpildytos gausiais degėsiais permaišyta tamsesne žeme. Jose nei dirbinių, nei kaulų nerasta.

Ištirti kapai datuojami VIII-IX a. ir priskirtini žiemgalių etnokultūrinei grupei.

Prie kapinių tvoros rasti XVIII-XIX a. kapai stačiakampėse duobėse, be įkapių. Įdomesnis tik dvigubas kapas Nr. V, kuriame šalia vyro gulėjo kniubsčia moteris. Prie jos juosmens aptiktos dvi geležinės kabės.

Saulė Urbanavičienė

SEREDŽIAUS NAUJO KAPINYNO TYRINĖJIMAI

1989 m. MA Istorijos institutas po vienerių metų pertraukos tęsė 1985 m. pradėto Seredžiaus kapinyno, esančio į šiaurės vakarus nuo Nemuno ir Dubysos santakos, tyrimus (žr.: ATL 1984 ir 1985 metais. - V., 1986. - P. 72-73 ir ATL 1986 ir 1987 metais. - V., 1988. - P. 98-102).

Ieškota vakarinės kapinyno ribos, tirtas plotas tarp 1987 m. kastų perkasų Nr. 27 ir Nr. 28. Ištirti 96 m^2, rastas 1 suardytas sudeginto žmogaus kapas, 13 nedegintų žirgų kapų, atsitiktinių radinių iš suardytų žirgų, degintinių žmonių kapų bei XVI-XVII a. gyvenvietės liekanų. Aptiktas 210 cm storio kultūrinis sluoksnis, kurį sudarė mūrinio pastato griuvenos. Jose buvo akmenų su prilipusiu tinku, plytgalių, gla-

zūruotų bei neglazūruotų, be ornamentų koklių dalių. Tarp šių griuvenų rasta pavienių smulkių puodų šukių bei gyvulių kauliukų. Ištirtos tik nedidelės pastato dalies (krosnies?) griuvenos. Visas pastatas turėtų būti į šiaurę nuo tirto ploto.

Buitinės paskirties radinių (žiestų puodų, stiklinių indų fragmentų) bei smulkių gyvulių kaulų taip pat aptikta ir vėlyvose ūkinėse duobėse, kurias kasant, suardyta dalis žirgų kapų.

Rastas tik vieno sudeginto žmogaus kapo (Nr. 25) 15x15 cm dydžio dugnas. Jame 5 cm storio sluoksniu supilti sudeginti kauliukai, pavieniai angliukai bei žalvarinio žiedelio (ar įvijos) dalis.

Kapinyno vakarinėje dalyje aptikta 13 nedegintų žirgų kapų (neskaitant visai suardytų). Žirgai laidoti eilėmis, galvomis į vakarus ar artima jiems kryptimi. Duobės pailgos, ovalo formos, kai kurių dydis siekia 210x90 cm (kapas Nr. 15). Dalis kapų apardyti, jų duobių kontūrai neišryškėjo. Duobės dugnas vakariniame gale dažnai gilesnis - siekia 110-140 cm (kapo Nr. 23-160 cm), o rytiniame - tik 60-70 cm. Matyti, žirgai į duobę buvo įvedami ar įstumiami iš rytinės pusės. Kai kurių iš jų griaučiai guli nenatūralioje padėtyje (kapai Nr. 18, 19, 22). Kai kurie žirgai duobėse gulėjo kniūbsti (kapai Nr. 19, 20, 21), suklupę ant priekinių kojų, kaukolė pabrukta po priekinėmis kojomis. Tik kape Nr. 26 žirgas palaidotas ant kairiojo šono.

9 žirgai palaidoti pažaboti geležiniais trinariais žąslais (kapai Nr. 16, 18, 19, 21-26). Dar 5 žąslai bei jų dalys rastos tirtame plote, matyt, iš suardytų žirgų kapų. Suardytame kape Nr. 17 rasta tiesia pamina geležinė balno kilpa.

Kape Nr. 14 žirgo kakta papuošta tampriai susukta žalvarine įvija, 5 žvangučiais ir dviem 5,5 cm ilgio stačiakampio skersinio pjūvio juostelėmis bei 1 gintariniu karoliu.

Kapuose Nr. 22, 23 ir 26 žirgų karčiai puošti susuktu į tūtą papuošalu, padarytu iš žalvarinės ovalo formos plokštelės, besibaigiančios išplotomis juos-

telėmis. Kape Nr. 26 iš abiejų tūtos galų buvo po tampriai susuktą įviją bei gintarinį karolį. Dar vienas gintarinis karolis rastas kape Nr. 20.

Tiriant kapinyną, aptikta nemažai ir atsitiktinių radinių. Dalis jų - iš suardytų žirgų kapų (žalvariniai žvangučiai, įvijos, apkalėliai, kamanų skirstikliai, geležinės sagtelės, grandys). Yra ir apdegusių bei neapdegusių daiktų fragmentų iš suardytų žmonių kapų: žalvarinių pasaginių segių aguoniniais bei platėjančiais galais ir vytinių antkaklių dalys, žvangučiai.

Žirgų bei suardyti degintiniai žmonių kapai datuojami XIII-XIV a.

1989 m. vakarinė kapinyno riba liko nenustatyta.

Laima Vaitkunskienė

ŽVILIŲ KAPINYNO TYRINĖJIMAI

MA Istorijos instituto "Žemaitijos" ekspedicija nuo 1983 m. tiria Žvilių kapinyną (žr.: ATL 1982 ir 198 metais. - V., 1984. - P. 101-104; ATL 1984 ir 1985 metais. - V., 1986. - P. 74-75; ATL 1986 ir 1987 metais. - V., 1988. - P. 103-107). 1988 ir 1989 m. tirtas dar 580 m^2 plotas. Trys perkasos (Nr. 63-65 kasinėtos toje kapinyno dalyje, kur žviliškiai buvo laidojami VII-VIII a. Čia rasta 10 kapų (Nr. 249-258) Kitose perkasose (Nr. 66-82), kasinėtose senajam geležies amžiui priklausančių kapų su akmenų vainikais teritorijoje, ištirti 45 kapai (Nr. 259-303). Iš viso aptikta daugiau kaip 320 įkapių, kurių didesnioji dalis yra iš suardytų kapų.

Pirmojo laikotarpio kapai beveik visi suardyti. Tačiau buvo galima nustatyti, kad mirusieji laidoti nedeginti, po vieną pailgose 160-220 cm ilgio, 60-90 cm pločio ir 55-100 cm gylio duobėse. Laidojimo kryptis aiškesnė tik 5 kapuose, kur mirusieji guldyti galva į pietryčius. Moterų kapuose rasta geležinių